

Colofon

Fotografie en tekst

Ellen Borggreve & Daniel Laan

Redactie

Bob Luijks

Tekstredactie

Tekstbureau Met Rode Letters

Ontwerp en vormgeving

Studio Schulte, Bob Luijks, Arno ten Hoeve

Druk

Drukkerij Roelofs, Enschede

Tweede druk

Oktober 2023

Copyright

PIXFACTORY

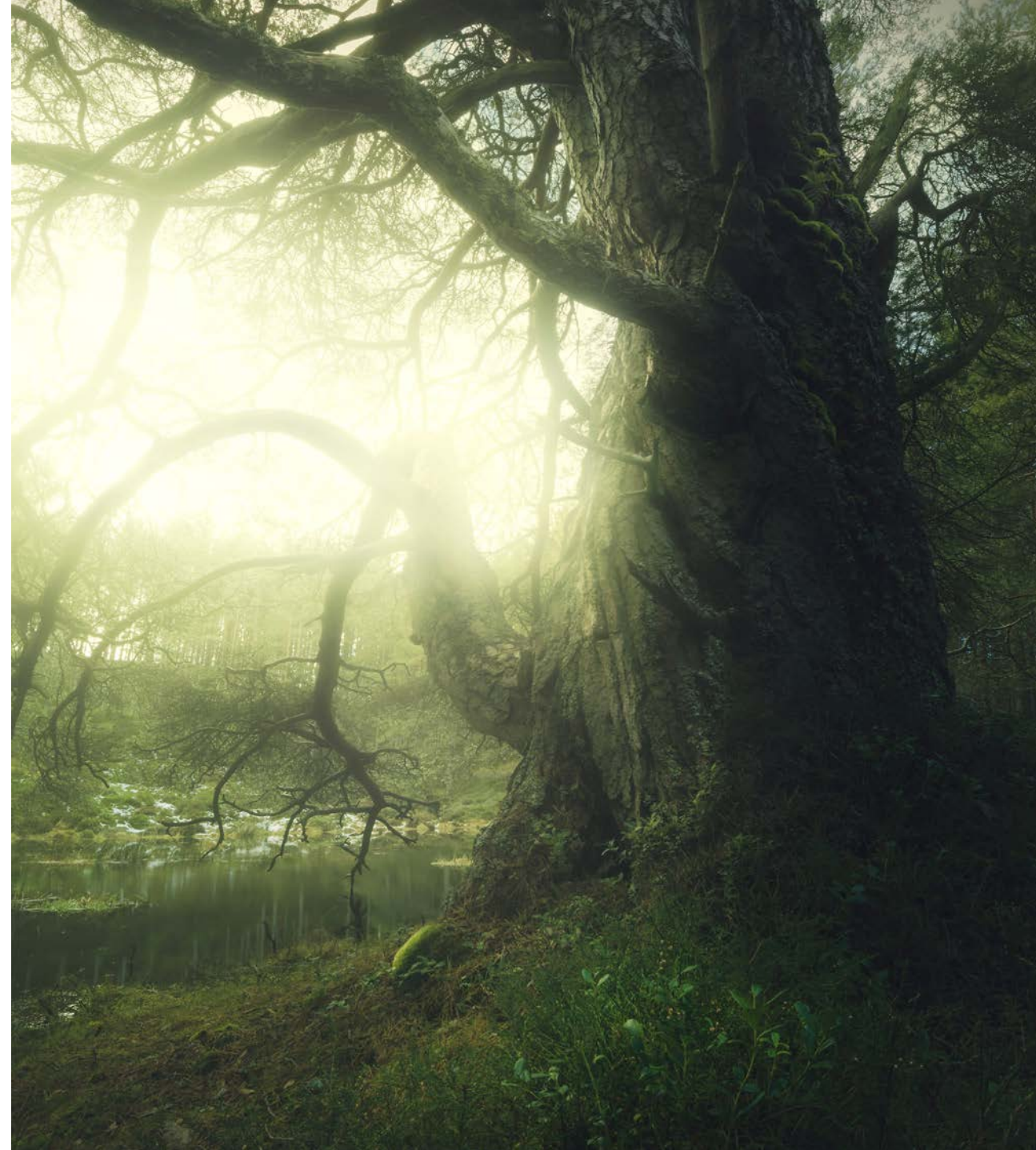
ISBN

978-90-79588-27-5

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Dit boek is gedrukt op FSC-papier en geproduceerd met biologisch afbreekbare inkt op waterbasis.

Voorwoord

Misschien wel het meest fotogenieke onderwerp binnen de landschapsfotografie zijn de bossen. Buiten dat ons thuisfront Nederland en België veel prachtige bosgebieden herbergt, is een bos het enige landschap dat compleet wordt getekend door levende wezens. Soms vergeten we wel eens dat bomen leven. In onze ogen zijn het immers vaak statische objecten. We leven simpelweg te kort om de groei van een boom echt te kunnen waarderen. Als fotografen gaan we daar net iets anders mee om. We proberen bomen en bossen zo mooi mogelijk vast te leggen. Daarmee trachten we niet alleen de ziel van het groen te vangen, maar ook die van onszelf. Want zonder kunstenaar geen kunst.

Dit boek ligt in het verlengde van de gedachte dat jij als fotograaf geen foto maakt van het bos, maar met het bos. Al jouw bewuste acties, van het bepalen van een visie tot vastleggen en van beelden uitzoeken tot bewerking, maken foto's uniek. Deze stappen vind je dan ook allemaal terug in dit complete boek over het fotograferen van bossen op een

manier die bij jou past. Misschien zullen de foto's in dit boek je inspireren om op een andere manier naar die statische objecten te kijken. Maar boven alles gaat het om jouw idee: jouw visie en jouw foto's. Dit is hoe wij te werk gaan. Welkom in onze wereld, waar het landschap ademt.

Daniel & Ellen

Monstrous Growth. Daniel Laan; focus stack van 6 beelden op 15mm; 0,8s bij f/14; ISO 100.

Inhoudsopgave

1 Visie	7
Zelfexpressie versus vastleggen	8
<i>Camera als instrument</i>	8
<i>Je eigen impressie</i>	8
<i>Gebruik maken van je eigen visie</i>	9
Catharsis: wat fotografie voor je kan betekenen	11
<i>Frustratie</i>	11
<i>Wanneer alles meezit</i>	11
<i>Jezelf vastleggen</i>	13
<i>Wat fotografie voor ons is</i>	13
<i>Kopiëren</i>	13
Inspiratie: waar loop jij warm voor?	15
<i>Daniel</i>	15
<i>Ellen</i>	16
Een eigen stijl	18
<i>Verschil visie en stijl</i>	18
<i>De reis</i>	18
<i>Populariteit versus kwaliteit</i>	23
<i>Voorbeelden van een persoonlijke stijl</i>	23

2 Voorbereiding	27
Typen bos en percelen	28
<i>Het landgoedbos</i>	28
<i>Natuurlijk ogende bossen</i>	29
<i>Loofbossen en naaldbossen</i>	29
<i>Onverwachte plekken</i>	30
Verkennen van een bos	31
<i>Denk verder dan het seizoen en de omstandigheden</i>	32
<i>Mogelijke composities</i>	33
<i>Vorbij de chaos denken</i>	35
Bomen herkennen op satellietbeelden	35
<i>Het landschap van de Lage Landen</i>	35
Monumentale bomen	38
<i>Wat kun je met monumentale bomen?</i>	39
<i>Minimale scherpstelafstand</i>	40
Handige apps en websites	40
Weersomstandigheden	42
<i>Bewolking</i>	42
<i>Mist</i>	43
<i>Regen</i>	47
<i>Zonnestralen</i>	49
<i>Schemering</i>	51
<i>Kader: Opzettelijk bewegen</i>	54
<i>Sneeuw en ijs</i>	55
<i>Wind</i>	58
De seizoenen	59
<i>Bloemen en jong groen</i>	59
<i>Kader: Witbalans in groen bos</i>	60
<i>De zomerse wildernis</i>	61
<i>De vele gezichten van de herfst</i>	63
<i>Winterse silhouetten</i>	65
Het juiste tijdstip	67

3 Fotograferen	71
Het juiste gereedschap	72
<i>Wat is echt nodig?</i>	75
<i>Objectieven</i>	76
<i>Essentiële accessoires</i>	76
Zoeken naar een compositie	77
<i>Het juiste standpunt</i>	78
<i>Eenvoud versus chaos</i>	82
<i>Het effect van licht op een compositie</i>	84
<i>Het belang van balans</i>	86
<i>De schoonheid van details</i>	88
<i>De elementen van een mooie bosfoto</i>	89
Het beste kader	91
<i>Verticaal of horizontaal</i>	92
<i>Een andere beeldverhouding</i>	93
Zien in plaats van kijken	94
<i>De wandeling zonder camera</i>	95
Verhalend fotograferen	97
<i>Een verhaal ontstaat uit visie</i>	97
<i>Kader: Contrast</i>	98
Kleurharmonie	99
<i>Analoge kleurharmonie</i>	99
<i>Complementaire kleurharmonie</i>	101
<i>Dubbele kleurharmonie</i>	102
<i>Monochroom</i>	103
<i>Conclusie</i>	104
Camera-instellingen: vuistregels en uitzonderingen	105
<i>RAW voorop</i>	105
<i>Belichting</i>	105
<i>Scherpte</i>	107
<i>Voordelen van een handmatige witbalans</i>	109
Werken met meerdere beelden in het veld	112
<i>Focus stacking</i>	113
<i>Panorama's fotograferen</i>	115

4 Nabewerking	119
Analyse van een RAW-beeld	120
<i>Scherpte</i>	120
<i>Rechtzetten</i>	120
<i>Histogram</i>	121
<i>Sensorvlekken</i>	121
<i>Chromatische aberratie en vervorming</i>	122
<i>Ruis</i>	122
<i>Kleurzweem</i>	122
<i>Cameraprofiel</i>	123
<i>Kleurruimte</i>	124
<i>Contrast</i>	125
De kunst van het nabewerken	125
<i>Wanneer is het genoeg?</i>	127
<i>Jouw visie verwezenlijken</i>	128
Software, plug-ins en tools	133
<i>Nabewerken met Adobe-programma's</i>	133
<i>Nik Collection 2 van DxO</i>	135
<i>Topaz Labs</i>	136
<i>Skylum's Luminar 3 en 4</i>	138
<i>Exporteren voor het web: verscherpen en op maat maken</i>	140
Werken met meerdere beelden in de nabewerking	143
<i>Focus stacking</i>	143
<i>Panorama's stitchen</i>	148
Voorkomen en oplossen van colour banding en sensorvlekken	154
Dromerige effecten	160
<i>Light bleed</i>	166
<i>Diffuse light</i>	167
<i>Specular highlights</i>	168
<i>Fluwelige tinten</i>	169
<i>Zwart-witconversies</i>	170

5 Casus	172
Index	214

Typen bos en percelen

Bossen bestaan in vele vormen en maten. Ook in ons eigen land staat er een veelvoud aan typen bos, hoewel echte oerbossen in Nederland en België niet meer bestaan. De invloed van de mens heeft ons landschap en dus ook de bossen in grote mate gevormd.

Het landgoedbos

Een van de meest typische en karakteristieke voorbeelden van een bos waarin de menselijke hand goed herkenbaar is, is het landgoedbos. Dit kenmerkt zich door de veelal rechte paden en lanen, meestal omzoomd door beuken en eiken. Lanen met kastanjabomen, lindes en platanen komen soms ook voor. In dit type bos is fotograferen over het algemeen minder

Boven: Tribute To Fall; Ellen Borggreve; 200mm; 0,3s bij f/13; ISO 100. Een voorbeeld van een typische laan in een landgoedbos. Er is een laag standpunt gekozen om de hoogte van de machtige beuken te benadrukken en er is ver ingezoomd om de open plekken tussen de bomen aan het zicht te onttrekken.

Onder: Winterplissé; Ellen Borggreve; 91mm; 1/40s bij f/10; ISO 100. Er is geen regel die voorschrijft dat je in het midden van een laan moet gaan staan. Soms zijn heel interessante en meer dynamische composities mogelijk als je een ander standpunt kiest.

ingewikkeld, omdat de composities al snel voor de hand liggen en deze bossen opgeruimd ogen. Toch zijn ook hier interessante composities mogelijk door iets verder te denken dan het vanzelfsprekende.

Landgoederen hebben soms een interessante verzameling bomen en in sommige gevallen hebben ze een opvallende structuur die zich uit in een stervorm van lanen. Door de ouderdom van de landgoedbossen vind je er vaak eeuwenoude bomen, maar die mochten veelal niet hun eigen gang gaan en zijn door de mens in bedwang gehouden om alles netjes te houden. Deze bossen lenen zich bij uitstek voor de wat meer symmetrische foto's met veel diepte.

Natuurlijk ogende bossen

De wat natuurlijker ogende bossen zijn ook meteen een stuk lastiger te fotograferen. Ze ogen ongestructureerd, er liggen vaak takken en omgevallen bomen en er zijn niet direct voor de hand liggende composities te vinden. De paden die het bos wat structuur geven, zijn ook minder homogeen dan in de typische landgoedbossen. In dit soort bossen is het goed om op zoek te gaan naar ritme en structuur. Een karakteristieke boom langs een pad kan een eerste aanzet zijn tot een compositie. Het toppunt van natuurlijke bossen zijn moerasbossen. Langs de grote rivieren vind je op enkele plekken oobossen, vooral bestaand uit wilgen. Langs beken gaat het vooral om broekbossen, bestaande

uit zwarte els, zachte berk en/of wilg met hier en daar (aangeplante) populieren. Er zijn geen weelderiger bossen dan moerasbossen. In die jungleschoonheid schuilt het gevaar, want op een foto houd je vrijwel altijd rommel over. Een teelens is hier meer dan eens je beste vriend. Naast karakteristieke bomen kun je hier zoeken naar dode (omgevallen) exemplaren vol mos of gebruikmaken van water om meer rust te creëren.

In alle gevallen is het beter de camera niet direct op statief te zetten, maar eerst een standpunt te zoeken. Onthoud dat bij gebruik van een teelens een paar centimeter opschuiven al een groot effect op de compositie kan hebben.

Loofbossen en naaldbossen

Hoewel in ons land voornamelijk gemengde bossen voorkomen waar zowel stukken naaldbos als loofbos naast elkaar bestaan, hebben ze duidelijke verschillen. Naaldbossen bestaan over het algemeen uit rechte bomen met maar weinig onderscheid in de stammen. Ze lijken daardoor veel uniformer dan loofbossen. De rechte stammen

Once Upon A Dream; Ellen Borggreve; 183mm; 0,25s bij f/13; ISO 100. Zelfs in de meest chaotische, gemengde bossen in ons land zijn mooie composities te vinden, zoals dit bospad in het Bergherbos. Dit soort paden fotografeer ik meestal in de winter en in de mist, wanneer de chaos wat beperkt is.

geven een gevoel van rust en stabiliteit en iedere afwijkende vorm valt daardoor direct op. Naaldbomen verliezen in de winter hun naalden niet, behalve de lariks. Dit betekent dat je er zelfs in de winter nog zonnestrallen kunt fotograferen, waar dat door het ontbreken van een bladerdak bijna niet mogelijk is in een loofbos. Het licht moet namelijk ergens door gebroken worden om lichtstralen te laten ontstaan.

Dichte naaldbossen hebben vaak een redelijk opgeruimde bosbodem; door het ontbreken van licht groeit er niet zoveel. Deze bossen zijn zeer donker, iets waar je qua sluitertijd rekening mee moet houden. Wil je niet op een sluitertijd van 30 seconden uitkomen, dan moet de ISO vaak naar boven worden geschroefd. In de herfst zijn deze bossen een lust voor het oog met hun vele paddenstoelen, terwijl ze er in de winter betoverend uitzien met een mantel van sneeuw.

Loofbossen zijn veel minder uniform in vorm. Beuken zijn over het algemeen een stuk statiger dan de grillige eikenbomen, waarvan de takken ook al veel lager beginnen. In beukenbossen is er relatief weinig ondergroei, zeker waar het bladerdak gesloten is. In eikenbossen is dit veel minder het geval en vind je al snel grassen

en varens. Beuken hebben een gladde bast en zullen bij sneeuwval dan ook minder sneeuw aan zich binden dan bomen met een gestructureerde bast. Ze hebben daarentegen een subtiele glans die het goed doet in de mist of onder vochtige omstandigheden.

Op sommige plekken komen ook berkenbossen voor, hoewel dat meestal om kleine stukjes bos gaat. Berken zijn eigenlijk altijd het fotograferen waard met hun frêle takken en zwart-witte bast. Er zijn zeer grafische foto's te maken van berkenboomstammen in de mist. Ook komen berken vaak voor in gebieden met heide, een gouden combinatie in augustus wanneer de heide paars kleurt.

Myst; Ellen Borggreve; 70mm; 0,6s bij f/13; ISO 100. Dennenbossen kunnen in de mist een schitterende sfeer hebben en bieden wat meer uitdaging voor wie eens een niet typisch Nederlandse bosfoto wil maken.

Onverwachte plekken

Mooie scènes zijn zelfs te vinden in piepkleine stukjes bos die omringd worden door wegen of bebouwing. Vaak is er dan wel mist nodig om de illusie te wekken van een echt bos, maar het levert verrassende foto's op.

Het is totaal onnodig alleen naar bossen te gaan die bekend zijn om hun 'goede' foto's. De juiste omstandigheden kunnen ieder bos, niet alleen dat ene iconische bos, ontoveren in een mystieke, dromerige wereld. De locatie is vaak helemaal niet belangrijk, de omstandigheden maken de foto. Bijna alle bossen hebben veel mogelijkheden voor de creatieve fotograaf. Het ene bos mag uitdagender zijn dan het andere, maar dat maakt het des te interessanter. Geef niet

meteen op als een bos chaotisch lijkt, maar breng er wat tijd door, kijk goed en ga terug als de omstandigheden gunstig zijn. Het is verbazingwekkend wat een beetje mist of zonnestrallen kunnen doen om zelfs het meest chaotische stukje bos op te ruimen.

Verkennen van een bos

Om de fotografische mogelijkheden van een bos goed in te kunnen schatten, is het nuttig om vooraf goed te gaan verkennen. Een bewolkte dag is hier perfect voor, want felle zon maakt het onmogelijk de eigenlijke structuur van het bos goed te doorzien.

Kijk tijdens het wandelen bewust zoals een camera het bos zou vastleggen. Let op lichte plekken in het bladerdak, die een mooie intieme scène misschien onmogelijk maken. Scan de omgeving op omgevallen bomen en afleidende elementen, zoals bordjes, bebouwing of lantaarnpalen.

Het kan prettig zijn de cameratas op dit soort trips thuis te laten. Gebruik eventueel de telefoon voor een snelle inschatting van een compositie. Ook een kleine compactcamera met een redelijk zoombereik is in dit soort gevallen handig om bij de hand te

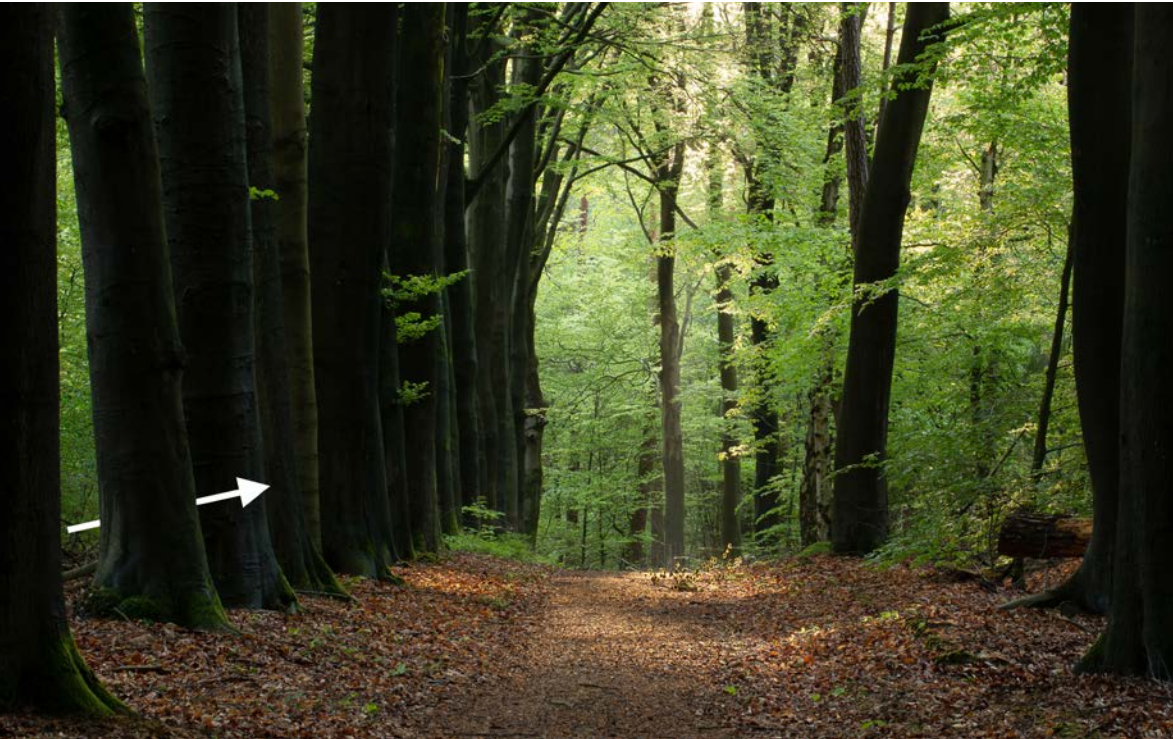
Winterland; Ellen Borggreve; 105mm; 0,3s bij f/13; ISO 100. Een foto genomen aan een bosrand die direct tegen de bebouwing aan ligt. De mist verhuult de huizen en creëert de illusie van een sprookjesbos.

Bewust de lucht uit je foto halen door verder in te zoomen of juist niet de stammen van de bomen laten zien: dit is kiezen voor gevorderden. Je kunt heel sterke en eenvoudige platen maken zonder meteen naar de macrolens te grijpen. De kunst is om ...

het bos te zien als kunst! Overal is wel een abstract beeld uit te halen. De combinatie van jouw bewuste actie, jouw aanwezigheid op dat moment en jouw alsmaar groeiende vaardigheid om te fotograferen maakt iedere foto uniek.

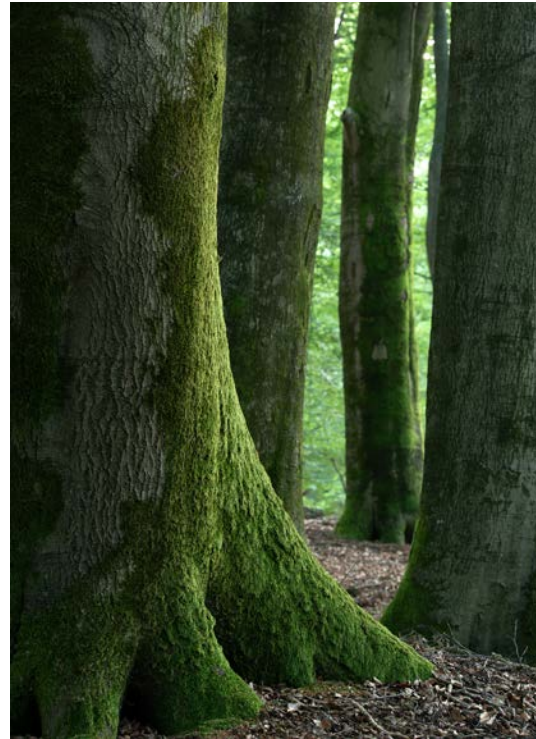
Het effect van licht op een compositie

Het licht is een belangrijk element van een compositie. Het meest in het oog springend zijn natuurlijk zonnestralen, die met hun meestal duidelijke lijnen een compositie grotendeels bepalen.

Links: Daniel Laan; 100mm; 1s bij f/14; ISO 100.
Rechts: Daniel Laan; 135mm; 15s bij f/10; ISO 100.

Een bospad fotograferen met mooi licht ligt hier voor de hand. Als je echter op de plek gaat staan die is aangegeven met de witte pijl, maakt de rij beuken links opeens een heel ander plaatje. Het is maar vijf meter opzij en je hebt een unieke compositie te pakken.

The Mystics; Ellen Borggreve; 200mm; 1/8s bij f/13; ISO 800.
Deze foto werd genomen toen het licht in de tegenovergestelde richting ontzettend hard was. Doordat de natte bosbodem werd verhit door de zon, ontstond er midden op de dag toch fabelachtig mooi licht en kon ik deze tegenlichtopname maken.

Hard zonlicht

Als de zon schijnt en je staat er met de rug naartoe, dan hebben de bomen veelal lichte vlekken op de stammen. Het menselijk brein heeft de neiging dat over het hoofd te zien, dus het is zaak het beeld heel nauwkeurig te

scannen op dit soort problemen. Op een foto zullen ze genadeloos duidelijk naar voren komen en er is niets dat daar nog iets aan kan veranderen in de nabewerking. Niet alles is echter verloren als het zonnig is. Zolang de

zon niet achter je staat, zal het beeld al iets rustiger zijn. Soms is het zelfs zo dat in een vochtig bos de zon aan de ene kant een prachtige waas veroorzaakt, terwijl je een hard en contrastrijk beeld ziet als je 180 graden draait.

Tegenlicht

Tegenlicht kan ook heel goed gebruikt worden om bepaalde delen van een foto te benadrukken en kan interessante foto's opleveren met bomen of takken waarvan de contouren oplichten. Zeker bij bomen met wat mos is dit een betoverend gezicht. Als de zon laag staat zullen er lijnen op de grond verschijnen die goed gebruikt kunnen worden om de compositie te versterken. Let er daarbij wel op dat ze iets toevoegen aan het beeld en dit niet verstoren. Een voorbeeld: wanneer de foto bestaat uit rustige verticale lijnen en de schaduwlijnen zijn diagonalen, dan zullen die eerder de aandacht trekken dan de rest van de scène.

Het belang van balans

In elke foto moet een zekere balans zijn om een geslaagde compositie op te leveren. Die balans wordt niet altijd gevormd door aan twee kanten dingen van eenzelfde volume te hebben of door een volledige symmetrie, maar door een zekere mate van visueel evenwicht. Een foto kan volkomen in evenwicht zijn als er bijvoorbeeld één knalrood accent in een totaal groene foto zit. Rood heeft meer visueel gewicht dan groen, net als dat een klein stuk lood meer gewicht heeft dan een zak veren. Een foto van een bospad kan uit balans ogen als er aan één kant veel bomen staan en aan de andere kant een open plek tussen de bomen zichtbaar is. Omdat de elementen aan beide kanten van het pad een gelijk visueel gewicht hebben (het zijn allemaal bomen), voelt een dergelijke onbalans

ongemakkelijk als je ernaar kijkt. Dit valt vaak op te lossen door een paar passen naar achteren te gaan en een boom te vinden die de foto aan de kant met de open plek kan kaderen. Doe dan een paar stappen opzij om het gat te dichten. Een laag standpunt helpt ook vaak de gaten visueel te dichten en een balans te vinden.

In het geval van een laan met maar aan één kant bomen is het ontzettend

moeilijk een balans te vinden in de foto. Vaak lukt het dan niet een compositie te vinden die klopt. Je kunt weer een flink stuk achteruit gaan en meer inzoomen om dan hopelijk wat struiken te vinden die tegenwicht bieden, bij voorkeur in een afstekende kleur. Probeer echter wel iets te vinden dat bijdraagt aan het beeld. Het helpt niet om een rij bomen links te hebben en aan de rechterkant een vuilnisbak of een elektriciteitskastje.

Once Upon A Winter Morning; Ellen Borggreve; 71mm; 1/3s bij f/13; ISO 100. Een typisch voorbeeld van een foto die ondanks een prachtig en karaktervol onderwerp toch niet in balans is, omdat er niets aan de rechterkant van de foto zit om tegenwicht te geven aan de bomen links.

Forever; Ellen Borggreve; 153mm; 0,6s bij f/13; ISO 500. Een foto van hetzelfde pad, maar nu met een tegenwicht aan de rechterkant van het frame in de vorm van (de enige) bomen aan die kant van het pad. Dit heb ik bereikt door een flink stuk achteruit te gaan en een langere brandpuntsafstand te gebruiken.

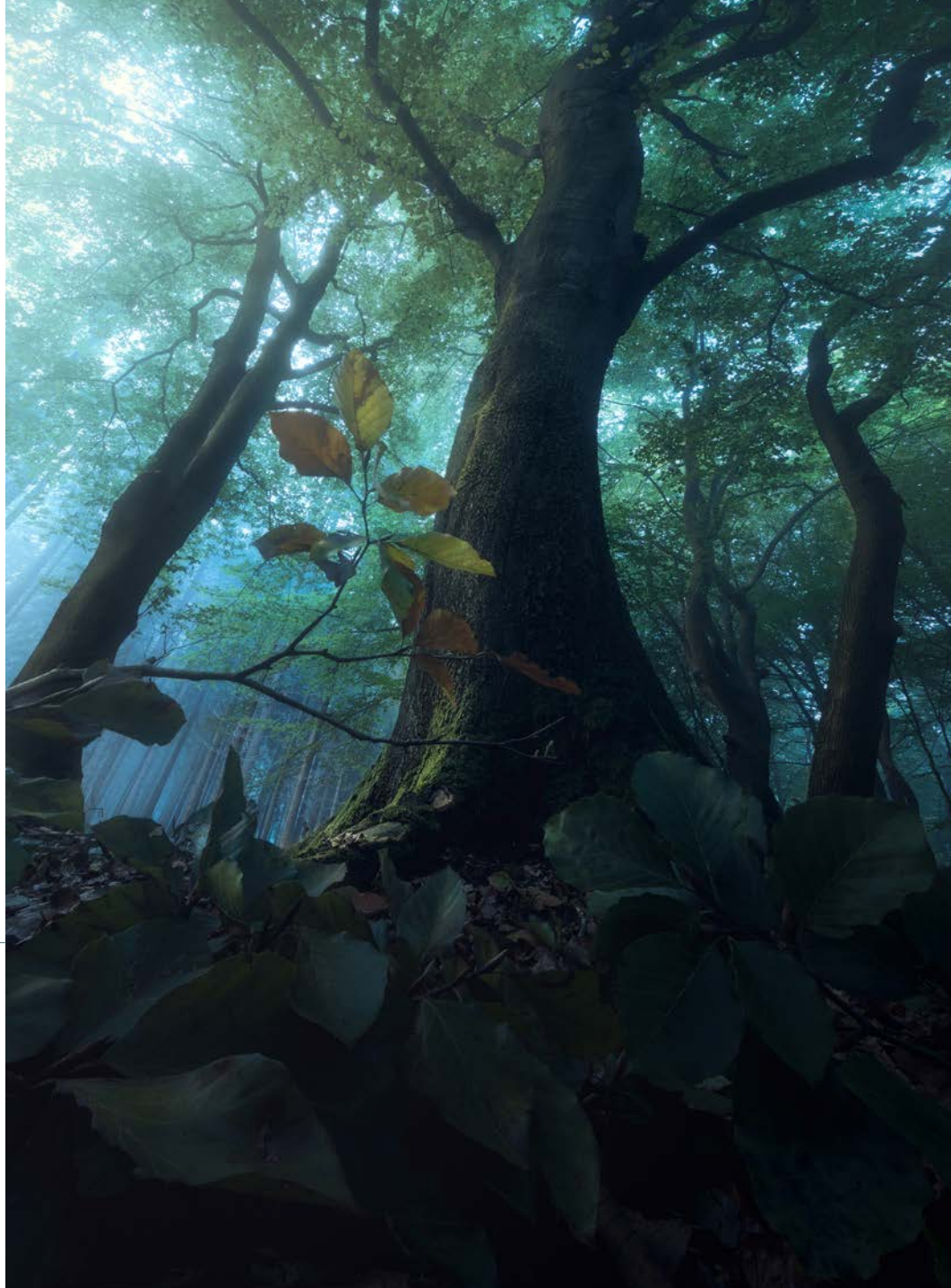
Daydream; Ellen Borggreve; 135mm; 1/3s bij f/16; ISO 100. Ook al had ik een dergelijke compositie al eerder uitgeprobeerd, het licht op deze ochtend was precies datgene waardoor deze foto zijn dromerige karakter kreeg. Dit is een focus stack van twee foto's, omdat ik erg dicht bij de eerste boom stond en anders niet de hele scène scherp was geweest.

Werken met meerdere beelden in het veld

Voor iedere uitdaging is wel een oplossing te bedenken. Ook in de fotografie loop je tegen technische beperkingen aan die je niet eenvoudig oplost. Soms moet je daarvoor out of the box denken en fotografie in een breder perspectief zien. Het eenvoudigste voorbeeld is het verschil tussen donker en licht: dynamisch bereik. Soms zijn de schaduwpartijen te donker en het bladerdak overbelicht. Je kunt dan meerdere beelden schieten met verschillende belichtingen om ze vervolgens te combineren met software: HDR-fotografie. Daarmee los je een beperking van de camera op.

Naast beperkingen van de camera kun je ook beperkingen van de lens oplossen. Soms heb je net niet de juiste lens mee en mag het allemaal wel wat breder. Dan kun je meerdere foto's naast elkaar nemen om een panoramafoto te maken, waarmee je effectief een korter brandpunt simuleert. In de bosfotografie kun je deze technieken ook gebruiken. Maar we beginnen met de belangrijkste techniek: focus stacking.

Galadhrim; Daniel Laan; 14mm; 4s bij f/14; ISO 100. Met veel bladeren op de voorgrond kun je iets vertellen over de relatie tussen voorgrond en onderwerp. In dit geval liggen er beukenbladeren op de grond en kijken we op tegen een majestueuze beuk. De bladeren zouden er net vanaf gevallen kunnen zijn, of jong groen kunnen zijn: de nazaten van de boom.

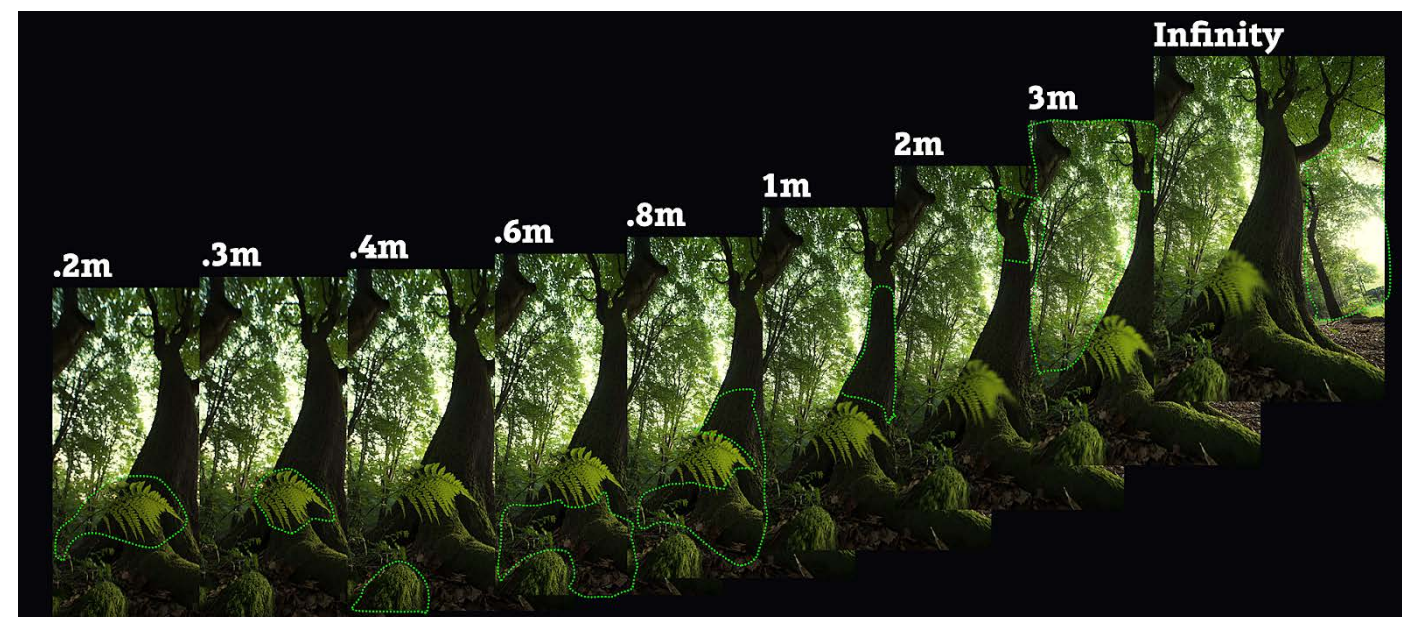
Focus stacking

De makkelijkste manier om zoveel mogelijk van je onderwerp scherp te krijgen, is om diafragma f/22 te kiezen en op een derde in het kader scherp te stellen. Kleine diafragma's als f/22 hebben echter als nadeel dat de scherpte afneemt, doordat het licht op ongelukkige manieren langs de diafragma-bladen naar binnen komt, breekt en op de sensor valt. Als

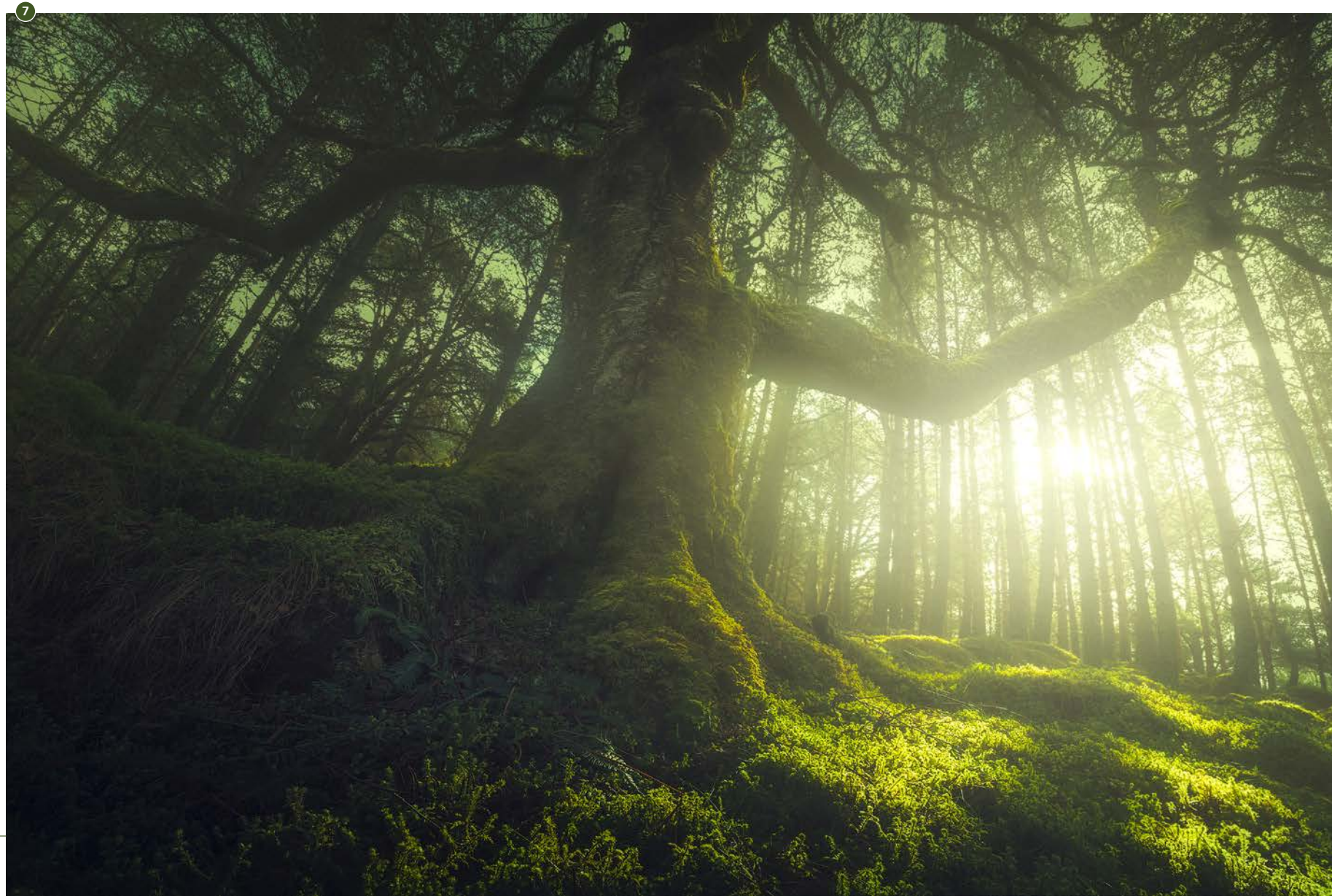
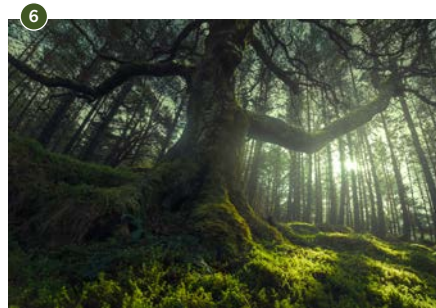
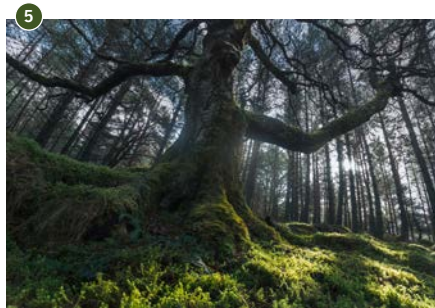
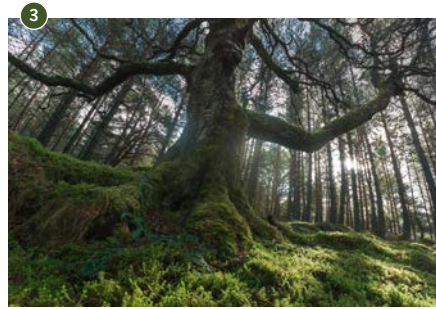
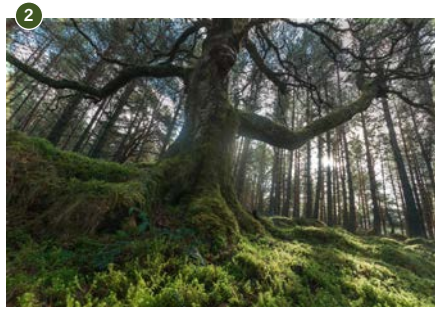
je alles scherp wilt hebben, is een kleine diafragma-Opening dus niet perfect.

Focus stacking is de enige manier om een scherp eindresultaat te maken. Deze techniek bestaat net als bijvoorbeeld panoramafotografie uit twee stappen: veldwerk en nabewerking. De nabewerking behandelen we in het volgende hoofdstuk.

We illustreren de focus stacking met een extreem geval. Wanneer je de lens instelt op de minimale scherpstelafstand is er geen diafragma dat klein genoeg is om de achtergrond mooi scherp te maken. Toch wil je dit wel in de bosfotografie. Als je een groothoeklens neemt om een immense, monumentale boom te fotograferen, dan loont het om iets in de voorgrond te nemen

Focus stacking wordt makkelijker als je voor jezelf duidelijk maakt welke delen van de foto je in ieder geval scherp wilt hebben. In dit schema geven de omliggende delen aan op welke afstand ze in perfecte focus zitten. Ik gebruikte negen foto's voor het resultaat op de volgende pagina.

- 1 Een van de RAW-bestanden uit de focus stack, zonder correcties.
- 2 De geblende focus stack, met basiscorrecties voor belichting, verscherping en chromatische aberraties.
- 3 De hoeken van de foto vervormd en uitgerekt om de boom groter te doen lijken en de randen van de focus stack weg te croppen.
- 4 De foto (veel) donkerder en koeler gemaakt. Deze laag gebruikte ik als laag voor de schaduwen en de extreme hooglichten (de zon door de bomen).

- 5 Waar de zon de boom en het mos verlicht, heb ik met een warm groen penseel geschilderd op een laag op 'soft light' – een techniek die ik 'color dodging' noem.
- 6 Kleur- en contrastaanpassingen. De groene tint komt tot stand door een combinatie van split toning en een color-balance-aanpassingslaag.
- 7 Orton-effect toegevoegd, filmische curven en lokale hooglichten rond de zon in Camera Raw Filter. Het verschil van voor en na is aanzienlijk. Deze foto uit Schotland is ongetwijfeld een van mijn populairste platen, maar ik zou hem vandaag de dag toch net iets anders bewerken.

Catch The Spirit; Daniel Laan; focus stack van 6 beelden op 15mm; 1/5s bij f/10; ISO 100.